

Preventivní program školy

školní rok 2017/ 2018

základní škola

ŠVP Naše škola

**Základní škola a mateřská škola Ústavní
Hlivická 1/ 400
Praha 8**

Úvod

Preventivní program školy je celoroční program zaměřený na prevenci rizikového chování, zvyšování sociálních kompetencí žáků i pedagogů a kompetencí pro zdravý životní styl. Zasahuje výchovnou i naukovou složku a všechny účastníky, tedy žáky i dospělé.

Preventivní program byl vytvořen za účelem naplánování, realizace a garance procesu primární prevence. Vychází z charakteristiky a stavu školy, zamýšlí se nad jeho aspekty, předkládá postup činností v konkrétních oblastech, zmiňuje se o metodách, formách a zaměření, nabízí konkrétní základní materiál a zdroje. Je zpracován strukturovaně.

Primární prevence je chápána jako komplex aktivit a opatření, vedoucí k vytváření klimatu, pozitivně působící na rozvoj daných kompetencí a motivaci žáků a pedagogů.

Preventivní program základní školy zpracovala Mgr. Melanie Černá, školní metodička prevence pro 1. st. ZŠ, a Mgr. Pavla Hanzlovičová, školní metodička prevence pro 2. st. ZŠ, ve spolupráci se školní psycholožkou Mgr. et Bc. Alenou Drápalovou a vedením školy.

Preventivní program školy je průběžně k dispozici všem pedagogům.

V Praze dne 17. 9. 2017

I Základní údaje o škole

Název a adresa školy, pro kterou platí tento PPŠ	Základní a mateřská škola Ústavní, Hlivická 1/400, 181 00 Praha 8
Jméno ředitele školy	Mgr. Petr Zmek
Telefon ředitele školy	233 550 284
E-mail ředitele školy	reditel@zs-ustavni.cz

Jméno školního metodika prevence pro 1. stupeň	Mgr. Melanie Černá
Telefon	233550282
E-mail	melanie.cerna@zs-ustavni.cz
Specializační studium	Vzdělávací program pro učitele – školní metodiky prevence
Realizátor vzdělávání	Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Jméno školního metodika prevence pro 2. stupeň	Mgr. Pavla Hanzlovičová
Telefon	233550282
E-mail	hanzlovicova@zs-ustavni.cz
Specializační studium	studující (Vzdělávací program pro učitele – školní metodiky prevence, Pedagogická fakulta UK v Praze)

Jméno výchovného poradce	Mgr. Ellen Kalaidzidu
Telefon	233550282
E-mail	kalaidzidu@zs-ustavni.cz
Specializační studium	Vzdělávací program pro učitele – výchovné poradce
Realizátor vzdělávání	Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Školní psycholog	Mgr. et Bc. Alena Drápalová
Telefon	233550282 (po, čt)
E-mail	drapalova@zs-ustavni.cz

II Analýza situace

1 Charakteristika školy

1.1 Sídlo

Základní škola sídlí v MČ Praha 8 – Bohnicích, na okraji metropole, v blízkosti přírodního parku a Psychiatrické nemocnice.

1.2 Počet a složení dětí, pedagogové

Školu navštěvuje **celkem 589 žáků**, z toho **337 na prvním stupni, 252 na druhém stupni**. Učí se v **15 třídách** (1. st.) a **10 třídách** (2. st.).

Ve škole působí **celkem 33 pedagogů**, z toho **15** je třídními učiteli na 1. stupni, **10** třídními učiteli na 2. stupni a **8** pedagogů, kteří nejsou třídními učiteli. Ve školní družině pracuje **7 vychovatelek**.

Většina dětí pochází z panelové zástavby bohnického sídliště, někteří z rodinných domů v tzv. Starých Bohnicích, nemálo žáků dojíždí z nespádových oblastí včetně mimopražských míst (Roztoky, Mělník, Zdiby, Kojetice...).

Část z celkového počtu žáků na škole tvoří děti z národnostních menšin a cizinců (do 10 %, např. Romové, Korejci, Vietnamci, Slováci, Rusové, Arméni, Srbové, Afričané...).

1.3 Budovy

Centrální budova je dvoupatrová, disponuje dvěma tělocvičnami, domovskými třídami, odbornými pracovny, dílnami, keramickou dílnou, galerií, hernami, posluchárnou, žákovskou a učitelskou knihovnou, atriem se stoly na stolní tenis, basketbalovým košem a provazovou pyramidou, oplocenou zahrádkou s dětským hřištěm, kabinety pro učitele, sborovnou.

Z hygienických, organizačních a výživových důvodů byly v přízemí školy zrušeny automaty na nápoje a svačiny, rovněž bufet, naopak se škola účastní projektu Ovoce do škol. Zároveň se škola zapojila do projektu Skutečně zdravá škola. Škola disponuje bylinkovou zahrádkou žáků ZŠ.

V okolí školy se nacházejí sportovní hřiště, zeleň, odpočinkové kouty. Vedle budovy stojí školní jídelna (výběr ze dvou jídel, důraz na zdravou životosprávu). Areál, školní jídelnu a část tělocvičen využívá také Gymnázium Ústavní, které sídlí ve vedlejší budově.

Škola působí rovněž na odloučeném pracovišti, které se nachází v ulici Na Bendovce, ve vilové zástavbě Bohnic. Zde jsou umístěny druhé třídy a budova disponuje mimo třídy také hudební pracovnou, hernou a hřištěm se zelení.

Rizikovějšími prostředními jsou prostor v přízemí mezi úložnými skříňkami, hřiště, WC.

Škola má vypracovaný Školní řád, se kterým jsou každoročně opětovně na počátku roku seznámeny děti i rodiče a se kterým se pracuje rovněž v průběhu roku.

1.4 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program s názvem Naše škola jednak témata primární prevence rizikového chování integruje v jednotlivých oborech a předmětech, dále v průřezových tématech a také s nimi pracuje v samostatném předmětu OSV s názvem Já a my.

1.5 Inkluze

Škola se věnuje dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Na počátku letošního školního roku se na škole nachází 23 takových žáků na 1. stupni a 38 žáků na 2. stupni.

Ve škole je zaveden kroužek nápravy SPU, který využívá 10 dětí (průběžně počet mírně narůstá). Probíhá každý týden v době vyučování (čtvrtek, 5. vyuč. hod.), vede jej speciální pedagožka Mgr. Jaroslava Šmídová.

V rámci projektu Šablony pro MŠ a ZŠ I bude v letošním školním roce probíhat doučování z ČJ a M včetně doučování cizinců. Povedou ho PhDr. L. Bartáková, Mgr. J. Kolková a Mgr. J. Vojta.

Diagnostika žáků se uskutečňuje po doporučení třídního učitele či na žádost rodičů prostřednictvím pedagogicko psychologických poraden (zejm. Pedagogicko psychologické poradny pro Prahu 7 a 8), event. klinickými psychology (psychiatry, lékaři...) s následným posudkem psychologa z PPP. Dalším způsobem je provádění kontrolního vyšetření školní psycholožkou.

Oblast poskytování podpůrných opatření žákům vede výchovná poradkyně v součinnosti s vedením školy, třídními učiteli, rodiči a dalšími subjekty.

2 Tým prevence, školní poradenské pracoviště

- Vedení školy (ředitel Mgr. Petr Zmek, statut. zástupkyně Mgr. Ivana Růžičková, zástupkyně Mgr. Marie Gebauerová).
- Metodičky primární prevence (1. st. Mgr. Melanie Černá, 2. st. Mgr. Pavla Hanzlovičová).
- Školní psycholožka (Mgr. et Bc. Alena Drápalová)
- Výchovná poradkyně (Mgr. Ellen Kalaidzidu)
- Poradkyně pro volbu povolání: Mgr. Jana Kolková
- Třídní učitelé a všichni ostatní členové pedagogického sboru, kteří působí na škole v letošním školním roce.
- Zapojení žáků, neziskových organizací, rodičů a jiných subjektů.

3 Vnitřní informační zdroje

Mezi vnitřní informační zdroje v oblasti prevence patří především odborná a metodická literatura, a to v knihovně školy a také v knihovnách metodiček primární prevence a výchovné poradkyně.

Informačním zdrojem jsou rovněž webové stránky školy – www.zs-ustavni.cz. Možno využít také e-mailové kontakty vedení školy, metodiček primární prevence a výchovné poradkyně.

Jsou využívány různé elektronické materiály (servery apod.).

Za vnitřní informační zdroj lze považovat i nástěnky na chodbách školy.

Důležitým vnitřním zdrojem jsou data získaná z evaluace PPŠ pro šk. rok 2016/ 2017.

4 Vnější informační zdroje

Jako vnější informační zdroj je nejvíce využíván metodik prevence Pedagogicko psychologické poradny pro Prahu 7 a 8 (PhDr. Iva Světlá) a protidrogový koordinátor MČ Praha 8 (Mgr. Zuzana Holíková), dále Pražské centrum primární prevence (www.prevence-praha.cz), MŠMT, organizace ProPrev a Městská policie hl. města Prahy – metodický útvar prevence.

Dále lze využít zejména Prev-Centrum, z.ú (www.prevcentrum.cz), příp. NÚV (www.nuv.cz). Další možné vnější zdroje jsou uvedeny v příloze 3.

5 Dokumentace

- Preventivní program školy.
- Deníky školních metodiček prevence (aktivity s dětmi, skupinami, rozhovory, konzultace, akce, vzdělávání...).
- Deník školní psycholožky (aktivity s dětmi, akce, rozhovory, konzultace...).
- Zápisy z řešení z vybraných situací, jednání, z pedag. rad, jednání týmu prevence.
- Záznamy o výskytu rizikového chování a jeho řešení.
- Přípravy na metodická vedení učitelů a další aktivity.
- Evidence veškerých akcí (programy, projekty, výsledky šetření), kontaktů, zdrojů.
- Školní vzdělávací program.
- Výroční zpráva (část týkající se prevence), třídní knihy (obsah učiva, další aktivity).

6 Stav školy z hlediska rizikového chování

Vzhledem k blízkosti Psychiatrické nemocnice mohou nastat ohrožující situace při setkání s rizikovými osobami.

Sídlištní prostředí skýtá prostor pro aktivity rozličných extrémních skupin a konfliktních part.

Život v metropoli často implikuje zvýšené pracovní úsilí a podnikání rodičů a tedy menší podíl času věnovaný dítěti.

V některých rodinách se stále zvýšeně uplatňuje tzv. volná výchova bez učení základním návykům slušného chování a zvykáním na přiměřený režim, řád a dodržování pravidel.

Řada rodičů z uvedených důvodů i vnímáním posunů ve školství, mnohdy zkresleně prezentovaných především v médiích, má snahu přenášet odpovědnost za výchovu dětí zcela na školu.

Sociální zázemí dětí je velice různorodé, od nedostatku hmotných prostředků až po výrazně dobře finančně situované rodiny.

Z důvodu blízkosti osmiletého gymnázia a kvalitní výuky ve škole velká část žáků odchází po pátem ročníku na střední školu, ostatní děti bývají sloučené do dvou paralelních tříd, kde tvoří nové kolektivy.

Rizikové projevy chování spatřujeme jako důsledek zmiňovaných faktorů spolu s ne zcela zvládnutými a uplatňovanými postupy osobnostní a sociální výchovy pedagogy v procesu edukace a důslednou prací s třídními kolektivy.

7 Evaluace PPŠ na šk. r. 2016/2017

Preventivní plán školy se ve šk. r. 2016/2017 zaměřoval na rozvoj osobnostních a sociálních kompetencí žáků jako prevenci rizikového chování, klimatu ve třídách a zahrnoval rovněž preventivní aktivity v oblasti kyberšikany.

V průběhu školního roku se uskutečnily programy dle uvedeného PPŠ. Program realizovaný ve spolupráci s KPPP Posilování pozitivních životních hodnot a postojů byl vyhodnocen (rozhovory, dotazníky, supervize) jako zdařilý a efektivní, proto bude nadále pokračovat.

Proběhlo několik sociometrických šetření a několik případových studií z důvodu rizikového chování žáků. Školní metodičky prevence a výchovné poradkyně rovněž realizovaly řadu rozhovorů se žáky i rodiči, poskytly metodickou pomoc pedagogům a rodičům, věnovaly se informačním aktivitám a spolupráci s různými institucemi.

V souvislosti s primární prevencí v oblasti šikany a kyberšikany bylo uskutečněno dotazníkové šetření mezi žáky 4. – 6. ročníků s cílem zmapovat zkušenosti žáků (a učitelů) s využíváním digitálních technologií včetně výskytu rizik s ním spojených a jejich orientaci v dané oblasti. Vyhodnocení ukázalo závažnost rizik již na 1. st. a důležitost aktivit prevence v této oblasti.

Dále se uskutečnily vzdělávací semináře pro učitele v rámci projektu MHMP č. 1089 „Využití osobnostní a sociální výchovy s integrací prevence rizikových jevů spojených s užíváním kyberprostoru s metodickým zaměřením na prvky informační výchovy a práce s hlasem, zvukem, hudbou a rytmem“, a to: Kyberprostor a jeho bezpečné užívání, Metody práce s hlasem, zvukem, hudbou a rytmem v rámci OSV, Vícekriteriální hodnocení žáků a depistážní aktivity učitelů, Uplatnění OSV při vytváření podmínek pro osobnostní a sociální rozvoj žáka a kvalitní rozvoj sociálních skupin.

Z toho projektu a také z příspěvku Městské části Praha 8 byly zakoupeny pomůcky vhodné k využití v primární prevenci.

Škola neřešila žádný případ šikany. Vyskytlo se několik podezření na tuto formu rizikového chování, jednalo se však o projevy dílčí agrese, stupňujících se konfliktů a nevhodného vzájemného chování. Dále se vyskytlo několik projevů záškoláctví a podezření na syndrom CAN.

Depistážními aktivitami, pozorováním, diskuzemi a zkoumáním dokumentů bylo zjištěno přetrvávání horšího klimatu v některých třídách a ne zcela bezpečné prostředí v souvislosti s dynamikou třídy, vyčleňování odlišných jedinců z kolektivu apod. Potvrdil se význam efektivního využití OSV v pozitivním rozvoji dynamiky třídy.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem letošní PPŠ pokračuje v zaměření na problematiku osobnostního a sociálního rozvoje žáků a podpory kvalitního rozvoje vztahů ve třídách. Dále se orientuje na podporu bezpečného multikulturního prostředí.

S ohledem na významný vliv působení pedagogů na žáky a jejich vzájemné komunikace v prevenci rizikového chování se program bude věnovat také práci učitelů se třídou jako významnou sociální skupinou, zejména se zaměří na zkvalitnění organizace a činností v třídnických hodinách.

Na základní škole je dlouhodobě pocíťována potřeba působení školního psychologa, který může významným způsobem ovlivnit atmosféru a vztahy ve škole, poskytovat metodickou pomoc učitelům i rodičům, pracovat se třídami i jednotlivci jak v oblasti prevence tak intervence, provádět depistážní a diagnostické činnosti. Ve stávajícím školním roce se podařilo v projektu tzv. Šablon pro MŠ a ZŠ I školní psycholožku získat.

V loňském školním roce neproběhly z důvodu časového harmonogramu programy Právní odpovědnost a Zkušenost se závislostmi. Žáci měli ale možnost aktivně se účastnit projektu Mauthausen vyhlášeného MČ Prahy 8. Žáci se seznámili s dobovými událostmi a vybraní žáci pak navštívili koncentrační tábor Mauthausen a uctili památku zemřelých.

Ve škole byl na začátku listopadu 2016 rovněž realizován Branný den, žáci se aktivně zapojili do činností na různých stanovištích (poskytování první pomoci, reakce na útočníka ...).

Po celý školní rok probíhala také spolupráce s Japonskou školou pod vedením paní učitelky Usakovské. Žáci měli možnost poznat výuku v japonské škole.

III Cíle preventivního programu

- **Rozvoj osobnostních, sociálních a morálně volných kompetencí již od nejnižších ročníků se zaměřením na oblast osobnostní a sociální výchovy**

Ukazatele dosažení cíle:

Informace od pedagogů, žáků, rodičů, vybavenost odbornými materiály, spolupráce aktérů.

Zdůvodnění cíle:

Stav školy z hlediska rizikového chování.

Návaznost na dlouhodobé cíle:

Rozvoj klíčových, životních kompetencí žáků.

- **Prevence projevů xenofobie a rasismu**

Ukazatele dosažení cíle:

Informace od pedagogů, žáků, rodičů, vybavenost odbornými materiály, spolupráce aktérů

Zdůvodnění cíle:

Stav školy z hlediska rizikového chování.

Návaznost na dlouhodobé cíle:

Vytváření bezpečného, čínorodého a motivujícího multikulturního prostředí.

- **Podpora zkvalitnění sociálního klimatu ve třídách se zaměřením na práci se třídou**

Ukazatele dosažení cíle:

Informace od pedagogů, žáků, rodičů..., rozhovory, příp. sociometrie.

Zdůvodnění cíle:

Stav školy z hlediska rizikového chování.

Návaznost na dlouhodobé cíle:

Vytváření bezpečného a motivujícího prostředí s pozitivními vztahy mezi žáky a pedagogy.

- **Podpora specializačního studia školního metodika prevence**

Ukazatele dosažení cíle:

Dokončení studia, získání příslušné dokumentace.

Zdůvodnění cíle:

Dosažení požadované kvalifikace druhého školního metodika prevence (pro 2. stupeň).

Návaznost na dlouhodobé cíle:

Plná kvalifikovanost v oblasti prevence a výchovného poradenství.

IV Hlavní úkoly vyplývající z cílů

1. **Prohloubení spolupráce s Křesťanskou pedagogicko psychologickou poradnou, realizace projektu Posilování pozitivních životních hodnot... rozvinutí projektu ve spolupráci s organizací Jules a Jim o 1. – 3. ročník a o prohloubení témat pro 5. a 6. ročník.**
2. **Realizace dílčích programů primární prevence ve spolupráci s externími organizacemi.**
3. **Sociometrická šetření v konkrétních třídách, následné diskuze a výstupy.**
4. **Rozhovory a šetření mezi učiteli školy a žáky v oblasti xenofobie, rasismu a multikulturní výchovy – zkušenosti a názory, výstupy.**
5. **Uskutečňování dílčích programů primární prevence v rámci školy i v externích prostředích, přenášení výše uvedeného do běžných školních situací včetně využití potenciálu témat OSV.**
6. **Specializační studium druhého školního metodika prevence (pro 2. st.) - CŽV (PedF UK).**

V Skladba aktivit pro jednotlivé cílové skupiny

a) Žáci

I. Specifická prevence (všeobecná)

Název programu	Osobnostně-sociální výchova – Tematický mix
Typ programu	blok primární prevence
Stručná charakteristika programu	Podpora klimatu třídy fungující v inkluzivním prostředí, kde vzrůstá potřeba práce s tématem „jinakosti“ a ve kterém je „jinakost“ přijímána a stává se zdrojem inspirace pro další vývoj skupiny, jedná se zároveň o témata rasismu a xenofobie.
Realizátor	Jules a Jim
Cílová skupina	žáci 1. – 3. tříd
Počet žáků v programu	193
Počet hodin programu	2 - 4 / třída
Návaznost programu na cíle PPŠ	podpora klíčových kompetencí v osobnostní a sociální oblasti a se zaměřením na prevenci rasismu a xenofobie
Ukazatele úspěšnosti	zlepšení klimatu ve třídách, minimalizace událostí v této oblasti
Termín	2. – 6. / 2018
Zodpovědná osoba	Černá

Název programu	Výlet do světa
Typ programu	blok primární prevence
Stručná charakteristika programu	Žáci prostřednictvím interaktivních her, hudby a fotografií získají představu o problematice v rozvojových zemích, získají povědomí o odlišnostech kultur spolu s rozvojem multikulturního cítění, rovněž o problematice sociálního vyloučení a chudoby. Program je zaměřen na prevenci rizikového chování v oblasti rasismu a xenofobie.
Realizátor	Adra
Cílová skupina	žáci 3. tříd
Počet žáků v programu	59
Počet hodin programu	2 / třída
Návaznost programu na cíle PPŠ	podpora klíčových kompetencí v osobnostní a sociální oblasti a se zaměřením na prevenci rasismu a xenofobie
Ukazatele úspěšnosti	zlepšení klimatu ve třídách, minimalizace událostí v této oblasti
Termín	2. – 6. / 2018
Zodpovědná osoba	Černá

Název programu	Daleká cesta (banánu, čokolády, trička)
Typ programu	blok primární prevence
Stručná charakteristika programu	Prostřednictvím herních aktivit bude u dětí rozvíjen smysl pro realitu světa, poznávání souvislostí mezi životem lidí (dětí) u nás a v jiných zemích. Podpoří se schopnost korigovat své jednání ve vztahu k odlišným kulturám a odlišným způsobům života dětí v rozvojových zemích. Svým charakterem program podporuje prevenci rizikového chování v oblasti rasismu a xenofobie.
Realizátor	Adra
Cílová skupina	žáci 4. tříd
Počet žáků v programu	67
Počet hodin programu	2 / třída
Návaznost programu na cíle PPŠ	podpora klíčových kompetencí v osobnostní a sociální oblasti a se zaměřením na prevenci rasismu a xenofobie
Ukazatele úspěšnosti	zlepšení klimatu ve třídách, minimalizace událostí v této oblasti
Termín	2. – 6. / 2018
Zodpovědná osoba	Černá

Název programu	Migrace a Vyprávěj svůj příběh
Typ programu	blok primární prevence, beseda
Stručná charakteristika programu	Prostřednictvím interaktivní besedy, osobního setkání s lidmi, kteří mají vlastní zkušenost s migrací a odlišností bude u dětí rozvíjeno pochopení situace těchto lidí, rovněž pozitivní postoj a respekt k jinakosti a chování lidí se zkušeností migranta. Program se podílí na prevenci rizikového chování v oblasti rasismu a xenofobie.
Realizátor	Adra
Cílová skupina	žáci 5. tříd
Počet žáků v programu	77
Počet hodin programu	3 / třída
Návaznost programu na cíle PPŠ	podpora klíčových kompetencí v osobnostní a sociální oblasti a se zaměřením na prevenci rasismu a xenofobie
Ukazatele úspěšnosti	zlepšení klimatu ve třídách, minimalizace událostí v této oblasti
Termín	2. – 6. / 2018
Zodpovědná osoba	Černá

Název programu	Posilování pozitivních životních hodnot a postojů
Typ programu	blok primární prevence
Stručná charakteristika programu	Program se zaměřuje na vybrané oblasti rizikového chování, probíhá zážitková a interaktivní forma práce, individuální konzultace s lektory a učiteli, kontinuální návaznost.
Realizátor	Křesťanská pedagogicko psychologická poradna
Cílová skupina	žáci 4., 5. tříd
Počet žáků v programu	144
Počet hodin programu	14 / třída včetně pedagoga (4. třídy) 16 / třída včetně pedagoga (5. třídy)
Návaznost programu na cíle PPŠ	podpora pozitivního klimatu ve třídách, podpora témat OSV\ a prevence rizikového chování zejména v oblasti xenofobie a rasismu, agrese a šikany
Ukazatele úspěšnosti	informace žáků, učitelů, rodičů, rozhovory apod.
Termín	11. a 12. / 2017; 4. a 5. / 2018
Zodpovědná osoba	Černá

Název programu	Netolismus
Typ programu	blok primární prevence
Stručná charakteristika programu	Mobilní elektronická zařízení a média dnes tvoří základní výbavu takřka všech žáků, běžně se pohybují ve virtuálním prostředí. Cílem programu je učít žáky s těmito technologiemi zacházet bezpečným způsobem tak, aby se na nich nestali závislími.
Realizátor	Jules a Jim
Cílová skupina	žáci 5. tříd
Počet žáků v programu	77
Počet hodin programu	2 / třída
Návaznost programu na cíle PPŠ	podpora rozvoje klíčových kompetencí v osobnostní a sociální oblasti se zaměřením na prevenci netolismu, rizikového chování v oblasti adiktologie, návaznost na cíle v loňském školním roce (prevence kyberšikany, bezpečný pohyb v kyberprostoru)
Ukazatele úspěšnosti	počet událostí na škole v dané problematice, informace žáků, učitelů, rodičů, rozhovory apod.
Termín	5. – 6. / 2018
Zodpovědná osoba	Černá

Název programu	Posilování pozitivních životních hodnot a postojů
Typ programu	blok primární prevence
Stručná charakteristika programu	Program se zaměřuje na vybrané oblasti rizikového chování, probíhá zážitková a interaktivní forma práce, individuální konzultace s lektory a učiteli, kontinuální návaznost.
Realizátor	Křesťanská pedagogicko psychologická poradna
Cílová skupina	žáci 6., 7. tříd
Počet žáků v programu	146
Počet hodin programu	14 / třída včetně pedagoga
Návaznost programu na cíle PPŠ	Tematické zaměření: nelátkové závislosti - závislosti na tzv. virtuálních drogách, PC, mobilní telefony, gambling. Podpora pozitivního klimatu ve třídách, podpora témat OSV, prevence rizikového chování rovněž v oblasti agrese, šikany, xenofobie a rasismu.
Ukazatele úspěšnosti	informace žáků, učitelů, rodičů, rozhovory apod.
Termín	10. - 12. / 2017; 1. - 5. / 2018
Zodpovědná osoba	Hanzlovičová

Název programu	Adaptační jednodenní kurz
Typ programu	blok primární prevence - zážitková pedagogika - utužení třídního kolektivu
Stručná charakteristika programu	Cílem tohoto adaptačního kurzu je seznámení se, vytvoření atmosféry pohody, kreativity a spolupráce ve třídě. Dále prevence rizikového chování, prevence vzniku a výskytu nežádoucích jevů.
Realizátor	Istan Březová
Cílová skupina	žáci 6. tříd
Počet žáků v programu	71
Počet hodin programu	6 hodin / třída
Návaznost programu na cíle PPŠ	rozvoj klíčových kompetencí v osobnostní, sociální a hodnotové oblasti se zaměřením na konkrétní oblast rizikového chování
Ukazatele úspěšnosti	aktivní zapojení se do fungování skupiny jako celku, žáci, třídní učitelé
Termín	10. 10. 2017
Zodpovědná osoba	Hanzlovičová

Název programu	Šikana a kyberšikana
Typ programu	blok primární prevence
Stručná charakteristika programu	Cílem programu je předcházet vzniku ostrakizace a šikany. Program umožňuje účastníkům nahlédnout, jak ji šikana nepříjemná, a zároveň posilovat chování a postoje, které riziko vzniku šikany snižují.
Realizátor	Jules a Jim
Cílová skupina	žáci 6. tříd
Počet žáků v programu	71
Počet hodin programu	4 / třída
Návaznost programu na cíle PPŠ	podpora klíčových kompetencí v osobnostní a sociální oblasti se zaměřením na konkrétní oblast rizikového chování, návaznost na cíle v loňském školním roce (prevence kyberšikany, bezpečný pohyb v kyberprostoru v 5. ročníku)
Ukazatele úspěšnosti	míra aktivního zapojení do besedy, počet událostí na škole v dané problematice
Termín	5. – 6. / 2018
Zodpovědná osoba	Hanzlovičová, Drápalová

Název programu	Poruchy příjmu potravy
Typ programu	blok primární prevence
Stručná charakteristika programu	setkání žáků s lidmi se zkušeností s některým typem závislosti
Realizátor	Anabell
Cílová skupina	žáci 8. tříd
Počet žáků v programu	54
Počet hodin programu	5 / třída
Návaznost programu na cíle PPŠ	podpora klíčových kompetencí v osobnostní oblasti se zaměřením na konkrétní oblast rizikového chování
Ukazatele úspěšnosti	míra aktivního zapojení do besedy, počet událostí na škole v dané problematice
Termín	5 / 2018
Zodpovědná osoba	Drápalová, Hanzlovičová

Název programu	Koncentrační tábor Osvětim a Krakov
Typ programu	vzdělávací dvoudenní exkurze
Stručná charakteristika programu	prohlídka bývalých koncentračních táborů, návštěva nejatraktivnějšího polského města Krakov a solných dolů Wieliczka
Realizátor	ZŠ a MŠ Ústavní ve spolupráci s cestovní kanceláří
Cílová skupina	Žáci – zájemci z 8. a 9. tříd
Počet žáků v programu	55
Počet hodin programu	2 dny / třída
Návaznost programu na cíle PPŠ	podpora klíčových kompetencí v osobnostní oblasti se zaměřením na oblast xenofobie a rasismu
Ukazatele úspěšnosti	míra aktivního zapojení se do programu, projevy tolerance a respektu v této oblasti
Termín	4. – 5. / 2018
Zodpovědná osoba	Bartáková

Název programu	Duhová prevence – prevence homofobie a homofobní šikany
Typ programu	blok primární prevence
Stručná charakteristika programu	Cílem programu je možnost nabídnout prostor otevřít téma jinakosti například v oblasti odlišné sexuální orientace/identity (genderu), který může být příčinou homofobní šikany.
Realizátor	Jules a Jim
Cílová skupina	žáci 9. tříd
Počet žáků v programu	52
Počet hodin programu	5 / třída
Návaznost programu na cíle PPŠ	podpora klíčových kompetencí v osobnostní oblasti se zaměřením na konkrétní oblast rizikového chování
Ukazatele úspěšnosti	míra aktivního zapojení do besedy, projevy tolerance a respektu v této oblasti
Termín	1. – 6. / 2017
Zodpovědná osoba	Drápalová, Hanzlovičová

II. Prevence nespecifická v obsahu vyučování			
datum	téma, aktivity	účastníci	garant
po celý školní rok	<ul style="list-style-type: none"> - osobní bezpečí při cestě do školy a ze školy - zásady vzájemné komunikace děti – dospělí - vztahy mezi dětmi v kolektivu - základní hygienické návyky - využívání volného času, úloha rodiny jako koordinátora 	1. ročník	vyučující všech předmětů
	<ul style="list-style-type: none"> - lidské tělo - zdraví a jeho ohrožení - zacházení s léky - režim dne - zásady vzájemné komunikace děti – dospělí - vztahy mezi dětmi v kolektivu 	2. ročník	
	<ul style="list-style-type: none"> - pojmy v problematice prevence, sexuální výchovy a drogové závislosti - zdraví a jeho ochrana - lidé kolem nás – násilné činy, jejich trestní postih, vzájemná pomoc - návyky k samostatnosti, využívání volného času (film televize) - způsob reakce při obtěžování cizí osobou, nácvik situace 	3. ročník	

po celý školní rok	<ul style="list-style-type: none"> - lidské tělo – rozdílnost pohlaví - životospráva a důsledky nevhodných návyků - využívání volného času - pojmy – drogová závislost a sexuální výchova - vztahy v dětském kolektivu 	4. ročník	vyučující všech předmětů
	<ul style="list-style-type: none"> - domov – rodina – důvěra – vztahy - léčivé a návykové látky - využívání volného času, vztahy v dětském kolektivu - komunikace - poznatky o zákl. negativních vlivech tabáku a alkoholu - puberta a její projevy - nebezpečí při komunikaci s cizími osobami 	5. ročník	
	<ul style="list-style-type: none"> - pojmy z problematiky prevence drog, účinky drog na lidské zdraví - rizika kouření, alkoholu, marihuany – podpora abstinence - vhodná náplň volného času, denní řád - sousedé, hosté a cizí lidé, lidská setkání, manželství a rodičovství - domov a jeho přírodní okolí 	6. ročník	

po celý školní rok	<ul style="list-style-type: none"> - vymezení a preference životních cílů v období dospívání - mezilidské vztahy a jejich mravní zásady - vztahy dívek a chlapců - vrstevnické vztahy - způsoby odmítání drog - podpora abstinence návykových látek tabák, alkohol - osobní zodpovědnost - zdravé alternativy - národ - právo a morálka, práva a povinnosti občanů - přírodní bohatství a jeho ochrana 	7. ročník	vyučující všech předmětů
	<ul style="list-style-type: none"> - fyziologie působení drog - nervový, reprodukční a imunitní systém, tělesné a duševní změny - rozvoj závislosti a její nepředvídatelnost, stádia závislosti - drogy – rodina – společnost - zákony a předpisy týkající se zneužívání drog, věková hranice trestní odpovědnosti - aktivity podporující životní styl bez drog - kontaktní místa, nadace, občanská sdružení - rasismus – člověk a předpoklady soužití - deklarace lidských práv - náboženství 	8. ročník	

po celý školní rok	<ul style="list-style-type: none"> - představa zdravého životního stylu mladistvých - sebevědomí a sebepojetí, komunikace - volba životního partnera - způsoby řešení osobních problémů - vztahy mezi užíváním návykových látek a chorob, problematika sexuálního chování, drog a HIV/AIDS - kontaktní místa v oblasti drogové závislosti - národ, vynucená emigrace, imigrace - brainwashing - život na planetě Zemi 	9. ročník	vyučující všech předmětů
--------------------	--	------------------	--------------------------

III. Další dílčí aktivity prevence specifické i nesespecifické

datum	téma, aktivity	účastníci	Garant
září	školení zaměstnanců o bezpečnosti práce vítání prvňáčků testování žáků a pedagogů (Mensa)	všichni zaměstnanci prvňáčci, rodiče, učitelky 1. tříd, vedení školy zájemci	vedení školy vedení školy, učit. 1. tř. Kalaidzidu
říjen	dopravní výchova - dopravní hřiště Glowackého sportovní soutěže a aktivity, sportovní den	žáci 4. a 5. tříd zájemci	TU, Sedláčková Salaquarda
listopad	fotografování žáků - vánoční foto dopravní výchova - dopravní hřiště Glowackého návštěva a beseda v Kölpingově domě Vánoční šachový turnaj	zájemci - děti, rodiče žáci 4. a 5. tříd žáci 8. tříd zájemci – žáci	vedení školy TU, Sedláčková Pokorná Chládek

prosinec	oslava Mikuláše návštěva a beseda v Kølpingově domě vánoční besídky Vánoční jarmark Zpívání pod schody	děti, dospělí žáci 9. tříd třídy žáci a učitelé celá škola	vedení školy Pokorná třídní učitelé třídní učitelé, vedení školy Bočková
leden	lyžařský kurz aktivita dle návrhů žákovského parlamentu	třídy žákovský parlament	vedení školy, vyučující Růžičková
únor	návštěva MŠ PPP – profesní orientace Pražské poetické setkání lyžařský kurz	1. třídy 8. třídy vybraní žáci 7 a 8. třídy	učitelky 1. tříd Kolková Rezková, třídní učitelé Salaquarda
březen	Den otevřených dveří lyžařský kurz aktivita v souvislosti s Měsícem knihy Hlas Ústavky (školní pěvecká soutěž)	celá škola 7. třídy jednotlivé třídy žáci - zájemci	celá škola Salaquarda třídní učitelé Janovská
duben	dopravní výchova - dopravní hřiště Glowackého zápis do 1. tříd Barevný den	žáci 4. a 5. tříd předškoláci, učitelé 1. st., dětští asistenti žáci 1. – 9. tříd	Sedláčková vedení školy, učitelé 1. st. Růžičková
květen	Měsíčekový den Projektový den (Pikantní den) Ochrana člověka za mimořádných událostí	zájemci učitelé, žáci, rodiče celá škola	Černá, třídní učitelé třídní učitelé, vedení školy vedení školy, Zmek
červen	Mezinárodní den dětí školy v přírodě výlety sportovní den poslední zvonění pro absolventy slavnostní oběd devátáků-absolventů	děti a dospělí třídy třídy všechny děti a učitelé děti i dospělí bývalí devátáci, hosté	třídní učitelé třídní učitelé třídní učitelé Salaquarda, vedení školy vedení školy vedení školy, ved. jídelny
aktualizované termíny	návštěvy kulturních představení, koncertů, výstav exkurze účast na olympiádách, soutěžích (sport, předměty)	třídy třídy zajímající se žáci	třídní učitelé vyučující přísl. předmětů příslušní vyučující

IV. Průběžné nebo pravidelné aktivity s prvky nspecifické (příp. specifické) prevence			
datum	téma, aktivity	účastníci	Garant
po celý školní rok	možnost volitelných předmětů možnost zájmových kroužků (VT, keramika, sport) kroužek nápravy SPU kroužky ŠD sběr papíru volný pohyb po škole o přestávkách pobyty mimo budovu (did. činnosti v přírodě, vycházky) individuální rozhovory s dětmi, individuální konzultace s učiteli, rodiči zajišťování odborné literatury a metodického materiálu odborné semináře plavecký výcvik projekt Ovoce do škol	žáci a učitelé 2. stupně všichni žáci integrování žáci 1. - 3. tříd zájemci - děti, rodiče, učit. děti i dospělí děti i dospělí děti i dospělí děti, poradenští pracovníci, učitelé, rodiče pedagogové, porad. prac. všichni učitelé ŠD všichni žáci	vedení školy vedení školy Šmídová třídní učitelé Šugarová služby učitelů na chodbě vyučující Černá, Hanzlovičová, Ka- laidzidu, Drápalová Černá, Hanzlovičová vedení školy Lišková Mervartová
min. 4x za školní rok	Klub mladých diváků - návštěvy divadel Klub mladých čtenářů (diváků, posluchačů)	žáci 2. stupně žáci	Pokorná Černá
1x za měsíc (min.)	třídnická hodina setkání školního parlamentu	4. – 9. třídy, učitelé zástupci tříd – žáci	třídní učitelé Růžičková
1x týd.	plavecký výcvik	3. třídy	tř. učitelé, bazén Šutka
při slušném počasí	velké přestávky venku (atrium, zahrádka, okolí školy)	všichni žáci	služby učitelů

b) Pedagogové

Název a odb. zaměření vzdělávání	Triády – třídní schůzky ve třech
Stručná charakteristika	seminář zaměřený na organizaci třídní schůzky – setkání rodiče, učitele a žáka za účelem zlepšení komunikace mezi školou a rodinou a zkvalitnění sebehodnocení žáka
Realizátor/lektor	Koučing akademie Libchavy ve spolupráci se ZŠ Libchavy
Počet proškolených pedagogů	33
Počet hodin	4 – 5/pedagog
Termín konání	10. / 2017

Název a odb. zaměření vzdělávání	Jak pracovat se žáky na rozvoji vztahů prostřednictvím aktivit Osobnostní a sociální výchovy
Stručná charakteristika	seminář na dané téma, oblast specifické primární prevence
Realizátor/lektor	Mgr. Jakub Švec
Počet proškolených pedagogů	zájemci z řad pedagogů
Počet hodin	2
Termín konání	11. / 2017

Název a odb. zaměření vzdělávání	Třídnické hodiny
Stručná charakteristika	nástin, inspirace a sdílení metodiky, nápadů a možností, jak pracovat se třídou v rámci základních témat, např. nový žák ve třídě, spolupráce skupiny, komunikace, vytvoření bezpečné atmosféry, základní mapování problémů a formy evaluace třídnické práce
Realizátor/lektor	Mgr. et Bc. Alena Drápalová
Počet proškolených pedagogů	33
Počet hodin	1 / každý pedagog
Termín konání	2. – 5. / 2018

Název a odb. zaměření vzdělávání	Individuální semináře a kurzy dle nabídky DVPP
Stručná charakteristika	semináře a kurzy se zaměřením na téma prevence, specifické i nespecifické
Realizátor/lektor	dle nabídky
Počet proškolených pedagogů	dle zájmu
Počet hodin	dle nabídky a zájmu
Termín konání	po celý školní rok

Název a odb. zaměření vzdělávání	Rozvoj kompetencí pedagogů působících v oblasti prevence rizikového chování
Stručná charakteristika	aktivní účast v projektu Posilování pozitivních životních hodnot a postojů, oblast specifické i nespecif. primární prevence, možná účast na semináři Role učitele na programu primární prevence
Realizátor/lektor	pedagogové 4. – 7. ročníku, Mgr. Černá, Mgr. Hanzlovičová,
Počet proškolených pedagogů	11
Počet hodin	18 / každý pedagog
Termín konání	v daných termínech jednotlivých bloků v průběhu projektu

c) Rodiče

prevence nespecifická

Název programu	Třídní setkání SRPŠ, konzultace pro rodiče
Stručná charakteristika programu	setkání rodičů s učiteli, vzájemné relevantní informace, hledání řešení konkrétních situací
Realizátor	vedení školy, učitelé
Počet hodin programu	1 - 4
Termín konání	21. 9. 2017, dále dle vyhlášení řed. školy
Zodpovědná osoba	Zmek, TU

Název programu	Schůzky Rady rodičů SRPŠ
Stručná charakteristika programu	Rada rodičů SRPŠ se schází za účelem zhodnocení spolupráce rodičů a školy, vzájemné informovanosti, zjišťování podnětů, řešení vzniklých situací.
Realizátor	Rada rodičů SRPŠ, vedení školy
Počet hodin programu	dle potřeby
Termín konání	21. 9. 2017, dále dle vyhlášení předsedy Rady rodičů SRPŠ
Zodpovědná osoba	Kouba, Zmek

Název programu	Individuální setkávání s rodiči
Stručná charakteristika programu	pedagogové, VP a ŠMP se setkávají individuálně dle potřeby v rozličných situacích
Realizátor	pedagogové, rodiče
Počet hodin programu	dle potřeby
Termín konání	průběžně po celý školní rok
Zodpovědná osoba	pedagogové, VP, ŠMP

prevence specifická

Název programu	Primární prevence v oblasti xenofobie a rasismu
Stručná charakteristika programu	informace na stránkách školy o programech pro žáky a pedagogy v oblasti prevence xenofobie a rasismu informace a článek na uvedené téma na stránkách ŠMP
Realizátor	Černá, Hanzlovičová, Drápalová
Počet hodin programu	6
Termín konání	podzim 2017
Zodpovědná osoba	Černá, Hanzlovičová

Název programu	Význam osobnostní a sociální výchovy v primární prevenci
Stručná charakteristika programu	informace na stránkách školy, programy pro žáky a pedagogy v oblasti OSV, informace a článek na uvedené téma na stránkách ŠMP
Realizátor	Černá
Počet hodin programu	6
Termín konání	podzim 2017
Zodpovědná osoba	Černá

VI Další činitele realizace PPŠ

1 Zásady uplatňované při realizaci

- Respektování věku žáků a návaznost na jejich předchozí zkušenosti při budování dovedností, znalostí a postojů osvojovaných žáky.
- Při využívání forem a metod vzdělávání a výchovy zohledňování životního stylu rodiny i působení vrstevníků.
- U nejmenších dětí spolupráce s mateřskými školami.
- Ohled na potřeby jednotlivce (žáka i učitele) zároveň s aktivním zapojením všech žáků třídy.
- Rozhodujícím faktorem je kompetence třídních učitelů současně s komunikací a spoluprací uvnitř školy (učitelů, žáků, rodičů) i vně školy (školy s obcí a dalšími partnery).
- Program zasahuje výchovnou i naukovou složku vzdělání během celého školního roku.
- Akcentování svobody, ale i odpovědnosti a zachovávání pravidel a spravedlnosti.

2 Metody a formy školní práce k osvojení preventivních ochranných kompetencí

- Podpora otevřené výuky zejména na 1. stupni (projektová výuka, kdy je vytvářen na úrovni třídy určitý projekt, podle kterého se dále pracuje, integrované tematické vyučování ve smysluplných celcích za aktivní účasti žáků, kooperativní vyučování s co největší participací dětí atp.).
- Podpora průřezového tématu Osobnostní a sociální výuka. Samostatný předmět Já a my ve 3. – 5. ročníku, integrace tématu do ostatních předmětů.
- Využití interaktivních metod (diskuze, verbální, nonverbální komunikace, komunitní kruh, simulační hry, relaxační techniky, brainstorming, hraní rolí, kreslení atd.).
- Funkční využití poznatků a vědomostí obsažených v jednotlivých vzdělávacích oblastech a různých školních aktivitách, využívání zkušeností žáků za života v rodině a společnosti.

3 Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

- žáci se učí bez napětí a větších stresů pracovat zároveň s respektováním pravidel
- žáci se učí základním zásadám a pravidlům vzájemných vztahů (pojmy, způsoby jednání, řešení konfliktů, domlouvání se...)
- mají základní právní povědomí v oblasti sociálně patologických jevů
- žáci dokážou pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu

3. – 5. ročník

- žáci si zvnitřňují pravidla chování a vzájemných vztahů, umí pojmenovat základní mezilidské vztahy, umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky
- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umějí bezpečně využívat techniku ICT

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví, umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky, umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví, ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem, znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy, znají činnost důležitých orgánů právní ochrany, ví, že zneužívání dítěte je trestné
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít, dokážou komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)

4 Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní a sociální výchova poskytuje jednu ze základních a z dlouhodobého hlediska vysoce efektivních forem prevence vzniku rizikového chování tím, že akcentuje formativní prvky, orientuje se na osobnost, potřeby a odlišnosti žáků. Je zřejmé, že žák, který má nasycené základní potřeby a je u něho podporován rozvoj klíčových kompetencí v oblasti osobnostní i sociální, nebude minimálně ohrožován projevy rizikového chování.

Proces osobnostního a sociálního rozvoje žáků bude postupně implementován a integrován do celého života školy. V této souvislosti se pokusíme o zlepšení různých aspektů života školy, zejména v oblasti vztahů, komunikace, podmínek a celkového klimatu.

Na prvním stupni - ve 3. až 5. ročníku - je zaveden samostatný předmět Já a my (osobnostní a sociální výchova). Výuka je realizována především v domovských učebnách, herně ŠD a prostorách školní galerie. Z dalších pracovních míst lze jmenovat např. učebnu informatiky a činnosti v přírodě.

V předmětu Já a my se žáci učí používat a rozvíjet důležité mezilidské dovednosti, které potřebují jak v soukromém tak i v budoucím pracovním životě. Zaměřují se na dovednost spolupracovat a ko-

munikovat s lidmi, vyjadřovat své názory, být taktní ke druhým, zvládat mezilidské konflikty, rozvíjet svou sebedůvěru.

Většina výuky probíhá formou sociálně psychologických her, diskusí a modelových situací, ve kterých žáci přímo jednají a komunikují. Každý se může aktivně zapojit a vyjádřit.

V předmětu se kromě vlastního vzdělávacího obsahu realizují části ostatních vzdělávacích obsahů průřezových témat: EV, VMEGS, MKV, MV, VDO. V rámci mezipředmětových vztahů jde především o propojení s oblastmi umění a kultura (Hv, Vv), ale také Člověk a jeho svět, Jazyk a jazyková komunikace a Člověk a zdraví, integruje se sem rovněž doplňující vzdělávací obor Dramatická výchova.

Kromě zmíněného předmětu probíhá OSV jako průřezové téma ve všech předmětech, při mimoškolních pobytech aplikací zejména tzv. aktivizujících metod s podmínkou, že pedagogové budou na tento způsob práce dobře připraveni tak, aby neutrpěla kvalita učiva daného předmětu a že žáci budou vedeni ke schopnosti samostatně pracovat. Učitelé budou utvářet proces učení, sledovat úroveň dovedností, vyvozovat závěry pro další strategii a témata a korigovat proces v případě nutnosti např. formulovat nejasnosti v názorech, podněcovat účast pasivních žáků, ptát se na důvody názorů a vyžadovat oporu pro názor apod.

Zároveň je uskutečňována v rámci dennodenních rozličných školních situacích.

5 Zaměření programu dle věkových kategorií

1. – 2. ročník

- Preferování konkrétních dovedností a zejména vytváření modelových situací, se kterými se děti mohou setkat ve škole i mimo školu.
- Vzájemné poznání žáků a pedagogů.
- Společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli.
- Zvyšování zdravého sebevědomí žáků, zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti.
- Vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- Návěk vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- Rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty.
- Rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“.

3. – 5. ročník

- Pokračování v tématech z 1. a 2. ročníku, jejich rozšiřování a prohlubování
- Navozování stavu tělesné, duševní a sociální pohody, změny postojů k sobě, prožívání sebe jako individuality v kontextu s druhými lidmi, se školní komunitou a okolním světem
- Pozitivní citové naladění a myšlení, osvojení si dovednosti řešit stres a dodržování životosprávy.
- Osvojována schopnost pracovat v kolektivu i vzájemná pomoc, podřízení se možnostem skupiny, zvládnutí fyzicky či psychicky náročných situací.
- Osvojování schopnosti bezpečně se pohybovat v kyberprostoru.

6. ročník

- Zvládnutí zátěžových situací v souvislosti s přechodem na 2. stupeň – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků (víceletá gymnázia, sportovní třídy apod.) a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.
- Formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- Vzájemné poznávání zúčastněných. Návěk verbální a nonverbální komunikace, hry na sebepoznání, simulační hry a relaxační aktivity.
- Vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem, začlenění nových žáků do komunity třídy.

- Stanovení pravidel soužití třídní komunity (aktivní naslouchání, pravdivost, důvěryhodnost, tolerance, maximální osobní nasazení). Optimální je aktivní forma na základě prožitku.

7. ročník

- Uvědomění si a práce s fyzickými a psychickými změnami, přinášejících zátěžové situace, rizikovým pro nástup sociálně patologických jevů.
- Práce s fyzickými a psychickými změnami, které přinášejí zátěžové situace v tomto věkovém období (puberty) a jejich uvědomění si. Rizika pro nástup sociálně patologických jevů.
- Pokračování v budování kvalitního vrstevnického týmu, hlubší vzájemné poznávání účastníků, prohlubování vztahů důvěry.
- Upevňování kolektivních vztahů se včasným podchycením nežádoucích projevů chování.
- Trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“, trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí, zvládání náročných fyzických duševních situací.
- Umění vyrovnat se s neúspěchem.

8. ročník

- Posilování činnosti jednotlivců, spolupráce ve skupině, volba vhodné komunikace, prosazování návrhů.
- Další hry na nácvik verbální a nonverbální komunikace, simulační hry a relaxační techniky, využití metody kritického myšlení.
- Vytváření projektů ověřujících kvalitu současných postojů ke zdravému životnímu stylu a sociálně patologických jevům u žáků.
- Upevňování vztahů v komunitě vrstevníků zároveň s chápáním jejího vlivu, společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.).
- Rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí, nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků.
- Zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování), nácvik řešení zátěžových situací a problémů, přehled životních rizik.
- Podpora a prohloubení kompenzačních a relaxačních aktivity (sportovní, turistické...).

9. ročník

- Mapování dosažených výsledků osobnostního a sociálního rozvoje, fixování těchto dovedností a postojů a využívání prvků předchozích programů.
- Pokračuje pozitivní formování třídního kolektivu, efektivní komunikace, třídního učitel v pravidelném kontaktu se žáky, pomáhá jim společně s dalšími pedagogy řešit jejich školní i osobní problémy.
- Doplňkové aktivity s cílem podpory pohybových aktivit a jiných zájmových činností, orientace také na volbu povolání.

6 Školní pravidla jako nástroj prevence

6.1 Provozní pravidla

Jsou dána **Školním řádem**, který je strukturuje v těchto oblastech:

- provoz školy a docházka do školy
- práva žáků, zákonných zástupců
- povinnosti žáků, pracovníků školy
- hodnocení žáků, výchovná opatření
- vztahy mezi žáky a pedagogy, výchovná práce

6.2 Pravidla soužití

Jsou „nepřisaná“ a postihují klima a étos školy.

Dospělí budou upřednostňovat pozitivní, avšak důslednou komunikaci před uplatňováním strohých zákazů a příkazů (které inspirují spíše k porušování a revoltě), formulace budou dětem srozumitelné a splnitelné, maximálně bude eliminován tzv. dvojí výklad pravidel a jejich porušování dospělými.

6.3 Pravidla v třídních komunitách

Formu vytvoření a dodržování těchto pravidel si určí jednotliví třídní učitelé sami se zřetelem na Školní řád, celkové klima školy a na podíl všech členů společenství, v rozsahu přiměřeném věku a schopnostem žáků.

7 Komunikace a spolupráce školy s rodinami

- Včasná informovanost o konkrétním výskytu rizikového chování, jeho společné řešení
- Konzultace a pomoc metodiček prevence a výchovné poradkyně.
- Základní informovanost o organizaci a aktivitách školy.
- Vzájemná komunikace rodičů, třídních učitelů i ostatních pedagogů.
- Rodičovské schůzky (ve šk. roce 2x) a konzultační hodiny (ve šk. roce 2x).
- Individuální rozhovory s rodiči (po předchozí domluvě).
- Možnost využití webových stránek školy a elektronické pošty s vedením i všemi pedagogy
- Společné projekty a akce, neformální setkávání jarní jarmark, Bohnický bál...).
- Den otevřených dveří. (ve školním roce 1x).
- Netradiční tematický zápis do prvních tříd, kontakt s rodiči dětí z MŠ.
- Asistence rodičů (výjezdy na ŠvPř...), vlastní projekty podíl na edukačních činnostech.

8 Spolupráce s dalšími subjekty

8.1 Policie České republiky

Preventivní informační skupina Policie ČR
Městská policie hl. m. Prahy

8.2 Pedagogicko-psychologická poradna

Konzultace, diagnostika, nabídka programů.

Účast na seminářích organizovaných PPP.

Návštěvy (konzultace) pedagogů v PPP (psycholog, speciální pedagog).

Možnost využití informací na webových stránkách poradny a odborných materiálů v PPP.

Uskutečnění projektu Posilování pozitivních životních hodnot a postojů realizovaných Křesťanskou ped.-psych. poradnou.

Metodická pomoc a intervence v oblasti šikanování.

8.3 Ostatní

MŠ Ústavní (součást ZŠ a MŠ Ústavní)

MČ Praha 8 – koordinátorka prevence rizikového chování

Sociálně-právní odbor OÚ V Praze 8

Další specializovaná pracoviště, např. Klokánek, SVP Klíčov, Psychiatrická nemocnice.

Pedagogická fakulta UK (studenti, pedagogové)

Kulturní dům Krakov

9 Vzdělávání pedagogů

- Samostudium všech učitelů.
- Odborné semináře učitelů.
- Školní knihovna, knihovna výchovných poradců a metodiků prevence.
- Semináře a týmové aktivity v rámci zavádění ŠVP.
- Porady a odborné semináře pro vých. poradce a metodiky PP.
- Konzultace v PPP, návštěvy v PPP (odborná literatura, materiály).

10 Opatření při výskytu rizikového chování

Při výskytu rizikového chování bude bezprostředně proveden odhad závažnosti rizikového chování, následně:

a) Při podezření na ohrožení zdraví či života se neprodleně provede:

- oznámení řediteli školy (vedení školy), pokud nehrozí akutní prodlení
- přivolání záchranné služby
- přivolání policie
- paralelní oznámení zákonnému zástupci dítěte
- pedagog zabrání újmě na zdraví, životě či majetku, pokud tím neohrozí sebe nebo ostatní (postup dle platných zákonů)

b) Při rizikovém chování bez podezření na bezprostřední ohrožení zdraví či života

- postup se řídí Metodickým doporučením k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, dokument MŠMT č.j. 21291/2010-28, jehož přílohy č. 1 - 14 obsahují konkrétní doporučení postupu školy při výskytu vybraných rizikových forem chování dětí a mládeže
Všeobecně se zejména se jedná o:
  - zjištění informací o situaci, příčinách apod.
  - rozhovory s dětmi
  - sdělení informací zákonným zástupcům příslušných žáků a intenzivní součinnost s rodinou při řešení (dle typu a závažnosti – třídní učitel, příp. jiný pedagog, výchovný poradce, vedení školy, výchovná komise..., komunikace ústní i písemná).
tel. 974 858 730
  - pokyny pro vyučující, jak postupovat v konkrétní dané situaci
  - využití výchovných opatření
  - spolupráce s Policií ČR, obvodním oddělení Lodžská 750/5, Praha 8 – Bohnice.
  - spolupráce s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Praze 8, Glowackého 555.
  - spolupráce ze sociálně-právním odborem OÚ V Praze 8, Zenklova
  - využití specializovaných pracovišť
  - dostupnost kontaktních a informačních médií (telefon, internet...), dostupnost telefonních čísel a adres.
- Program proti šikanování včetně krizového plánu obsahuje Příloha č. 1 PPŠ.
- Příloha č. 2 obsahuje pokyny v oblasti výskytu nebezpečných a podezřelých látek.

Příloha 1

Program proti šikanování včetně krizového plánu

Tento program vychází z metodického pokynu č.j. MSMT- 22294/2013-1 a metodického doporučení k primární prevenci č. j. 21291/2010-28. Škola jej zpracovává jako nedílnou součást preventivního programu.

1. Vymezení základních pojmů a orientace v problematice

Šikana

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky (bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí), tak i útoky slovní (nadávky, pomluvy, vyhrožování či ponižování). V nepřímé podobě se projevuje jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

Kyberšikana je jednou z forem nepřímé psychické šikany. Je to zneužití ICT (zejména mobilních telefonů a internetu) k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočnicí. Její závažnost určuje povaha a provedení útoku.

Důležité znaky šikanování: záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku, samoúčelnost agrese.

Stadia šikanování

1. Zrod ostrakismu

Mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, sprádaají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

2. Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreačují nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

3. Vytvoření jádra (klíčový moment)

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Svým způsobem platí „raději on, než já“.

4. Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která

je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

5. Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály (příklady)

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným, nebo pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály (příklady)

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit;
- je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť konflikty v době adaptace nových žáků nejsou vzácností

2. Zmapování situace ZŠ Ústavní

Zmapování situace je obsažena v části II – Analýza situace, zejména v odstavcích Charakteristika školy, Stav školy z hlediska rizikového chování, Evaluace PPS na šk. r. 2016/2017.

3. Motivování pedagogů pro změnu

Motivací pedagogů pro změnu je především vytváření bezpečného, čínorodého a prostředí, ve kterém se bude cítit dobře každý, tedy žák, pedagog i rodič.

4. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Vzdělávání pedagogů v letošním školním roce je uvedeno v části V Skladba aktivit pro jednotlivé cílové skupiny – b).

5. Užší realizační tým

Mgr. Petr Zmek, ředitel školy

Mgr. Melanie Černá – ŠMP pro 1. stupeň

Mgr. Pavla Hanzlovičová – ŠMP pro 2. stupeň

Mgr. Ellen Kalaidzidu – VP

Lenka Lišková, vedoucí školní družiny

třídní učitelé a další pedagogové dle situace

6. Společný postup při řešení šikanování

(Kolář, 2011)

Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany.
2. Rozhovor s informátory a oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory).
5. Ochrana oběti.
6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
  - a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
  - b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. Realizace vhodné metody:
  - a) metoda usmíření;
  - b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči).
8. Třídní hodina:
  - a) efekt metody usmíření;
  - b) oznámení potrestání agresorů.
9. Rozhovor s rodiči oběti.
10. Třídní schůzka.
11. Práce s celou třídou.

Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany Poplachový plán pro tzv. školní lynčování

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

1. Zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy.
2. Zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi.
3. Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře).
4. Oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům.

C. Vyšetřování

1. Rozhovor s obětí a informátory.
2. Nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků.
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky.
4. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

D. Léčba

1. Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Konkrétní strategie školy

Situace, které škola zvládne řešit sama

- 1) Pokud mají pracovníci školy, rodiče či žáci podezření na šikanu neprodleně toto své podezření sdělí metodikovi prevence.
- 2) Třídní učitel s metodikem prevence zahájí šetření:
  - a) rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi
  - b) nalezení vhodných svědků
  - c) individuální, případně konfrontační rozhovor se svědky
  - d) zajištění ochrany obětem
  - e) individuální rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
- 3) Metodik prevence průběh šetření zapisuje a zápisy archivuje. V případě, že metodik prevence nemůže být přítomen šetření, zapisuje výpovědi třídní učitel. Zápisy pak předá metodikovi prevence.
- 4) Metodik prevence informuje průběžně ředitele o průběhu šetření.
- 5) Ředitel školy informuje dle závažnosti přestupku zákonného zástupce o průběhu šetření.
- 6) O výsledcích šetření a preventivních opatřeních je rodič (oběti i agresora) informován ředitelem školy za přítomnosti metodika prevence a třídního učitele.
- 7) Třídní učitel navrhuje následná výchovná opatření pro potrestání agresorů (NTU, DTU, ŘD, snížený stupeň z chování, převedení do jiné třídy)
- 8) Třídní učitel, metodik prevence a výchovný poradce spolupracují při tvorbě intervenčního programu pro třídu, kde byla prokázána šikana.
- 9) Metodik prevence informuje všechny učitele, kteří ve třídě učí o intervenčních postupech.
- 10) Metodik prevence dále sleduje různými metodami (rozhovor s třídním učitelem, se žáky, s učiteli, kteří ve třídě učí, s rodiči...) situaci ve třídě.

Situace, kdy škola potřebuje pomoc z venku

- 1) Naplní-li výsledky šetření šikany skutkovou podstatu trestného činu (loupež, omezování osobní svobody, vydírání, vzbuzení důvodné obavy, ublížení na zdraví, poškozování cizí věci, znásilnění či pohlavní zneužívání) informuje metodik prevence ředitele školy o této skutečnosti.
- 2) Ředitel oznámí tuto skutečnost Policii ČR, orgánu sociálně-právní ochrany dětí a rodičům.
- 3) Následná výchovná opatření řeší ředitel školy v koordinaci s výše jmenovanými orgány. S tímto krizovým plánem budou seznámeni: a) všichni vyučující a pracovníci školy b) žáci školy na začátku školního roku. c) rodiče a zákonní zástupci vždy na první třídní schůzce nového školního roku.

7. Primární prevence v třídních hodinách

Třídní hodiny se uskutečňují pravidelně minimálně 1x měsíčně. Lze je zařadit i do předmětu Já a my.

Obsahem třídnických hodin je mimo jiné:

- 1) Řešení aktuálních situací ve třídě z hlediska vzájemných vztahů a oblastí primární prevence.
- 2) Preventivní aktivity související s jevy vedoucími k možné šikaně včetně kyberšikany.

8. Primární prevence ve výuce

Primární prevence ve výuce včetně prevence proti šikanování je obsažena v PPŠ – v části V Specifická prevence pro žáky – tab. II. Prevence v obsahu vyučování a části IV Další činitelé realizace PPŠ.

9. Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

Tato prevence je zahrnuta v PPŠ – v části Specifická prevence pro žáky – tab. III. Další dílčí aktivity a tab. IV. Průběžné nebo pravidelné aktivity.

10. Ochranný režim

Ochranný režim je tvořen:

- 1) Písemným dokumentem (Školní řád) – viz též PPŠ – část VI Další činitelé realizace PPŠ – 6 Školní pravidla jako nástroj prevence,
- 2) účinnými dohledy učitelů ve všech prostorách školy během přítomnosti žáků.

11. Spolupráce s rodiči

Seznámení s postojem a opatřeními školy proti šikaně na webových stránkách školy a při třídních schůzkách.

Souhrnný konkrétní přehled je obsažen v PPŠ v části Další činitelé realizace PPŠ – 7 Komunikace a spolupráce školy s rodinami.

12. Školní poradenské služby

Školní poradenské služby poskytují:

- Mgr. Melanie Černá – ŠMP pro 1. stupeň
- Mgr. Pavla Hanzlovičová – ŠMP pro 2. stupeň
- Mgr. Ellen Kalaidzidu – VP
- Mgr. Jana Kolková – poradkyně pro volbu povolání
- Mgr. et Bc. Alena Drápalová – školní psychologka

13. Spolupráce se specializovanými zařízeními

Spolupráce je obsažena v PPŠ v části Další činitelé realizace PPŠ – 8 Spolupráce s dalšími subjekty.

Při poskytování poradenských služeb (tj. také při intervenčních programech) je nutné žáky, včetně jejich zákonných zástupců, předem informovat o charakteru poradenské služby. Využívá se

tzv. informovaný souhlas. Výstupem práce externí odborné instituce by měla být písemná zpráva s adekvátními informacemi.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy nebo školského zařízení oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

Ředitel školy oznámí orgánu sociálně-právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů).

14. Vztahy se školami v okolí

Ředitel ZŠ Ústavní spolupracuje v preventivních aktivitách a při řešení šikany s ostatními řediteli škol v Městské části Praha 8, zejm. se školami v Bohnicích (ZŠ Doláková, ZŠ Glowackého, ZŠ Mazurská) a rovněž s mateřskými školami v okolí.

Příloha 2

Nebezpečné a podezřelé látky

Identifikace a ukládání látek

Obdrží-li nebo zjistí-li pedagog podezřelou látku a je podezření, že se jedná o drogu, v přítomnosti **dalšího člena pedagogického sboru** uloží tuto látku do obálky. Na obálku vypíše datum, čas a místo zajištění látky. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a uschová ji do školního trezoru. Poté je bezodkladně třeba vyrozumět Policii ČR. Ta provede další úkony ke zjištění, o jakou látku se jedná. Identifikaci provede vždy policie, v žádném případě pedagog a to ani chemik.

Pokud je zajištěna podezřelá látka u dítěte, které jeví známky otravy, předá se látka (stejným způsobem uložená) přivolanému lékaři. Usnadní to další léčbu, protože u řady látek jsou známy účinné protijedy. Další postup týkající se identifikace látky zajistí ošetřující lékař ve spolupráci s Policií ČR.

První pomoc při otravě návykovými látkami a alkoholem

Jak jednat s lidmi, kteří jsou pod vlivem alkoholu nebo drog

Návykové látky, zejména pervitin a halucinogeny (tripy), zvyšují riziko agresivního jednání. Je třeba zachovávat následující pravidla:

- logické argumenty a slovní obsah nemívají u intoxikovaných valný význam, při otravě návykovými látkami a alkoholem nelze příliš spoléhat na komunikaci s poškozeným
- intoxikovaní zejména drogami často prudce reagují na neverbální komunikaci; je vhodné pokud možno vyhnout se prudkým pohybům, mluvit klidně, tišeji, pomaleji a v hlubší hlasové poloze
- odklad přivolání lékařské pomoci může člověka vážně ohrozit na zdraví nebo životě; důvodem k okamžitému odbornému zákroku je i pouhé podezření z otravy.

První pomoc při otravě návykovými látkami

Zajistěte dostatek čerstvého vzduchu, nepodávejte alkohol, černou kávu ani mléko. Maximální dostatek čerstvého vzduch je třeba zajistit zejména, když k otravě došlo vdechováním škodlivých látek. Pokud možno je třeba opatřit informace o látce (nebo látku), která byla požitá. Informace (látku) předejte přivolanému lékaři. Usnadní to další léčbu, u řady látek jsou známy účinné protijedy.

Než přijde lékař

Důležité je odlišit jakou cestou došlo k intoxikaci a odlišit, zda je intoxikovaný při vědomí nebo v bezvědomí

Při vědomí – k otravě došlo ústy

- podat větší množství vody (případně s živočišným uhlím, je-li po ruce)
- vyvolat stlačením kořene jazyka zvracení
- zabránit prochladnutí
- zajistit nepřetržitý dohled
- ošetřit případná zranění
- opatřit pokud možno informace o látce, která byla požitá a předat ji přivolanému lékaři

Při vědomí – k otravě došlo nitrožilní cestou nebo vdechnutím

- zajistit maximálně možný dostatek čerstvého vzduchu
- zabránit prochladnutí
- zajistit nepřetržitý dohled
- ošetřit případná zranění
- opatřit informace o látce, která byla požitá a předat ji přivolanému lékaři

Zvracení nemá smysl vyvolávat, látka neprošla zaživacím ústrojím.

Při bezvědomí

Nikdy nepodávat nic ústy! Nesnažit se vyvolávat zvracení!

- položit postiženého do stabilizované polohy na bok, aby nezapadl jazyk
- sledovat dýchání – **při zástavě dechu** uvolnit dýchací cesty (záklonem hlavy a odstraněním zvratků nebo cizího tělesa tím, že sáhnete do úst a vyčistíte je) a zahájit dýchání z úst do úst
- zabránit prochladnutí
- zajistit nepřetržitý dohled
- ošetřit případná zranění
- opatřit informace o látce, která byla požitá a předat ji přivolanému lékaři

Specifika otrav u různých návykových látek

Alkohol

U těžších otrav je nebezpečí vdechnutí zvratků nebo zástavy dechového centra. Nepodceňujte těžší opilost a volejte lékaře.

Marihuana a hašiš

Časté jsou úzkostné stavy. Je třeba zajistit dohled, aby osoba pod vlivem drogy neublížila sobě nebo druhému. Lékařskou pomoc je třeba zajistit zejména proto, že po odeznění účinků drogy přetrvávají duševní problémy.

Halucinogeny (tripy)

Je vhodné zajistit nepřetržitý dohled více osobami, pod vlivem drogy mohou postižení jednat velmi agresivně, nesmyslně a nebezpečně. Poměrně časté jsou úzkostné stavy a pocity pronásledování (pozor na pády z oken). Lékařská pomoc je naléhavě nutná.

Pervitin

I zde je vhodné zajistit dohled více osobami, protože i zde je riziko nesmyslného a nebezpečného jednání. Úzkostné stavy, pocity pronásledování, někdy i halucinace.

Opioidy (heroin)

Předávkování je poměrně časté, dostavuje se tlumivý účinek na dýchání. Časté je bezvědomí a zástava dechu. Účinky se někdy podobají těžké opilosti.

Těkavé látky (ředidla, rozpouštědla, lepidla)

Intoxikovaný je masivně cítit těmito látkami, při silné otravě může rychle dojít k zástavě dechu a bezvědomí.

Příloha 3

Vnější zdroje, kontaktní adresy – výběr

Instituce poskytující primární prevenci všeobecnou, selektivní i indikovanou v oblasti všech typů rizikového chování a psychosociální pomoc osobám ohroženým závislostmi, dalšími formami rizikového chování a duševních onemocnění:

Prev-Centrum, z.ú. (www.prevcentrum.cz)
Meziškolská 1120/2, Praha 6, tel. 233 355 459

Další instituce:

LINKA BEZPEČÍ 800 155 555 (non stop)
RODIČOVSKÁ LINKA 283 852 222
NADACE NAŠE DÍTĚ 266 727 933
LINKA DŮVĚRY RIAPS 222 580 697, 736 469 196 (non stop)
MODRÁ LINKA (LINKA DŮVĚRY NEJEN PRO DĚTI A MLÁDEŽ)
549 241 010, 608 902 410 (9 – 21 hod.), Skype: modralinka

Mgr. Zuzana Holíková, vedoucí odboru zdravotnictví a sociálních služeb Úřadu Městské části Praha 8, protidrogový koordinátor Městské části Praha 8
tel. 222 805 639, e-mail: zuzana.holikova@praha8.cz

Pedagogicko-psychologická poradna
Glowackého 500/1, Praha 8
tel. 286 882 368, 286 585 191, www.ppppraha7a8.cz, poradna8@ppppraha7a8.cz

Pražské centrum primární prevence (www.prevence-praha.cz)
Rumunská 1, Praha 2, tel. 222 074 126, 604 724 628

Městská policie hl. města Prahy – metodické programy útvaru prevence
Korunní 98, Praha 10
www.mppraha.cz

Por. Jan Holub
Kongresová 2, Praha 4
tel. 974 825 281, 723 943 019

PaedDr. Michal Kolář
michalkolar@volny.cz

ProPrev, o.s.
Mátová 190, Praha 10
e-mail: proprev@centrum.cz, www.proprev.estranky.cz

Richard Braun
braunr@volny.cz

www.mvcr.cz/prevence/obcanum/pis/adresar.html
www.drogovaporadna.cz
www.odrogach.cz

www.drogovyserver.cz

www.sikana.org

Život bez závislostí – PhDr. H. Vrbková
Lupáčova 14, Praha 3
tel. 602 255 508, e-mail: h.vrbkova@seznam.cz
www.zivot-bez-zavislosti.cz

SANANIM
www.sananim.cz
Novovysočanská 604a

www.nasedite.cz
www.diagnostikaskol.cz

PRAK – Mgr. Kamila Karbolová
Brodského ul., Praha 4
tel. 271 751 306, e-mail: carbolova.eva@seznam.cz

Michaela Veselá
dmk@mvr.cz

Anima,o.s., pro péči o rodiny závislých,
Apolinářská 4a, www.anima-o.s.cz

Drop-in, Praha

Dětské krizové centrum, V Zápolí 1250, 241 480 511, www.dkc.cz
Národní linka prevence AIDS, 800 144 444
Bílý kruh bezpečí, Duškova 20, 257 317 100
Vzkaz domů/dítě na útěku/, 800 111 113
Dětské a dorostové detoxikační centrum NMSKB, Vlašská 36, 257 197 159, www.nmskb.cz

www.minimalizacešikany.cz
www.e-bezpeci.cz
www.saferinternet.cz
www.bezpecne-online.cz
www.horkalinka.cz
www.pomoconline.cz
www.cervenetlacitko.cz
www.kybersikana.eu
www.google.cz/familysafety/

Magdaléna, o.p.s.
Pod Vyšehradem 1, Praha 4 – Podolí
www.magdalena-ops.eu

Proxima sociale
Rakovského 3138/2, Praha 4
www.proximasociale.cz

Příloha 4

Legislativa

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) č. 561/2004 Sb. v aktuálním znění

(včetně novelizace č. 82/2015 § 16 - Podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami)

Ustanovení nabyla účinnosti 1. 9. 2016

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58471&fulltext=561&rpp=15#local-content>

Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58473&fulltext=563~2F2004&rpp=15#local-content>

Vyhláška č. 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v aktuálním znění

(ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb., vyhlášky č. 103/2014 Sb., vyhlášky č. 197/2016 Sb. ke dni 1. 9. 2016)

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=59741&fulltext=72~2F2005&rpp=15#local-content>

Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

(Vyhláška č. 73/2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a mimořádně nadaných byla zrušena, je touto nahrazena.)

Nabyla účinnosti 1. 9. 2016.

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=85705&fulltext=.~2027~2F2016&rpp=15#local-content>

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

a

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuzeni-a-pokyny>
(Metodické dokumenty (doporučení a pokyny) MŠMT pro oblast prevence)

Příloha 5

Literatura

1. Bartko, D.: Moderní psychohygienu
2. Brázdová, D.: Zásady společenského chování
3. Brtníková, M.: Jsem žena, kterou hledáš, jsem muž, kterého hledáš
4. Canfield, W.: Hry pro zlepšení motivace a sebepojetí žáků
5. Ditrich, P.: Pedagogicko-psychologická diagnostika
6. Dupal, L.: Kniha o marihuaně
7. Carter, P., Russel, K.: Efektivní využití mozku
8. Gottlieb, A.: Vaříme s konopím
9. Hermochová, H.: Hry pro život
10. Hrabal, V.: Psychologické otázky pro učitele
11. Kol. autorů: Vybrané metodiky práce školních psychologů I.
12. Kolář, M.: Skrytý svět šikanování ve školách
13. Kopřiva, P., Nováčková, J., Nevolová, D., Kopřivová, T.: Respektovat a být respektován
14. Kraflová, B.: Hrajeme si celý den
15. Matějček, Z.: Děti, rodina, stres
16. Matějček, Z.: Co děti nejvíce potřebují
17. Meredithová, S.: Dospívání a sex
18. Montaguiera, L.: AIDS, fakta, naděje
19. Nešpor, K.: Jak zůstat fit a předejít závislostem
20. Nešpor, K.: Kouření, pití, drogy
21. Nešpor, K.: Návykové látky, romantické období končí
22. Nešpor, K.: O drogách, alkoholu, kouření
23. Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H.: Prevence problémů působených návykovými látkami
24. Nešpor, K.: Tajná zpráva z planety X
25. Patersonová, K.: Připravít, pozor, učíme se
26. Petr, K.: Já – bývalý toxikoman
27. Portmanová, R., Schneiderová, E.: Hry zaměřené na zvýšení koncentrace a uvolnění
28. Presl, J.: Drogová závislost
29. Presl, J.: Drogy
30. Riefová, S. F.: Nesoustředěné a neklidné dítě ve škole
31. Rushton, R.: Jak poznat kamarády a udržet si je
32. Rybníček, B.: Hry v přírodě
33. Říčan, P.: Agresivita a šikana mezi dětmi
34. Šimanovský, Z., Mertin, V.: Hry pomáhají s problémy
35. Toman, J.: Jak zdokonalit sám sebe
36. Valenta, J.: Učit se být (OSV)

Časopisy

Prevence
Učitelské noviny

Videa

1. Oči hadů I.-III.
2. Láska je láska
3. Řekni drogám ne I.-III.
4. Jeden svět (videokazety dokumentárních filmů společnosti s metodikami)
Modely práce se třídou, CD

Obsah

ÚVOD	3
I ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE	3
II ANALÝZA VÝCHOZÍ SITUACE	4
1 Charakteristika školy	4
1.1 Sídlo	4
1.2 Počet a složení dětí, pedagogové	4
1.3 Budovy.....	4
1.4 Rámcový vzdělávací program	4
1.5 Integrace	4
2 Tým prevence	5
3 Vnitřní informační zdroje	5
4 Vnější informační zdroje	5
5 Dokumentace	5
6 Stav školy z hlediska rizikového chování	6
7 Evaluace PPŠ na šk. r. 2015/2016	6
III CÍLE PREVENTIVNÍHO PROGRAMU	8
IV HLAVNÍ ÚKOLY VYPLÝVAJÍCÍ Z CÍLŮ	8
V SKLADBA AKTIVIT PRO JEDNOTLIVÉ CÍLOVÉ SKUPINY	9
a) Žáci	9
b) Pedagogové	21
c) Rodiče	23
VI DALŠÍ ČINITELE REALIZACE PPŠ	25
1 Zásady uplatňované při realizaci	25
2 Metody a formy školní práce k osvojení preventivních ochranných kompetencí ----	25
3 Znalostní kompetence žáků	25
4 Osobnostní a sociální výchova	26
5 Zaměření programu dle věkových kategorií	27
6 Školní pravidla jako nástroj prevence	28
6.1 Provozní pravidla	28
6.2 Pravidla soužití	29
6.3 Pravidla v třídních komunitách	29
7 Komunikace a spolupráce školy s rodinami	29
8 Spolupráce s dalšími subjekty	29
9 Vzdělávání pedagogů	30
10 Opatření při výskytu rizikového chování	30
PŘÍLOHY	
Příloha 1: Program proti šikanování včetně krizového plánu	31
Příloha 2: Nebezpečné a podezřelé látky	37
Příloha 3: Vnější zdroje, kontaktní adresy – výběr	39
Příloha 4: Legislativa	41
Příloha 5: Literatura	42